

Notat

Vår referanse
20/00544-237

Vår saksbehandler
Mikkel Hveding Ersdal

Dato
23.10.2020

Notat til politikerne - Virkning av Statsbudsjettet 2021

Virkning av Statsbudsjettet for Asker kommune

Virkingen av statsbudsjettet for Asker kommunes økonomi skulle vært innarbeidet i kommunedirektørens tilleggsinnstilling til handlingsprogram 2021-2024. Dette notatet erstatter kommunedirektørens utkast til tilleggsinnstilling som skulle oversendes de politiske partiene til deres budsjettkonferanser.

Statsbudsjettet ga ingen avklaring knyttet til inndekning av kommunenes koronakostnadene for neste år. Regjeringen vil i løpet av november komme tilbake med et tilleggsnummer til statsbudsjettet, Prop.1 S (2020-2021), med foreløpige anslag for merutgifter og mindreinntekter for kommunesektoren i 2021. Kommunedirektøren avventer regjeringens tilleggsnummer til statsbudsjettet og vil først legge frem tilleggsinnstillingen til handlingsprogrammet i forbindelse med kommunestyrets behandling av dette.

Regjeringen la frem sitt forslag til Statsbudsjett 2021 (Prop.1 S 2020-2021) den 7. oktober.

Forslaget gir tilnærmet uendret handlingsrom for Asker kommune i forhold til kommunedirektørens forslag til handlingsprogram 2021-2024.

- Anslag på frie inntekter er lavere enn budsjettet
- Anslag på lønns- og prisvekst reduseres mer enn budsjettet
- Egenfinansiering av ressurskrevende tjenester øker
- Tilskudd som foreslås tatt ut rammetilskuddet
- Helårvirkning av overføring av skatteoppkrevingen til Staten
- Veksten i frie inntekter dekker økt demografi- og pensjonskostnader i 2021
- Regjeringens satsninger innenfor veksten i frie inntekter er satsing på barn og unges psykiske helse, og habilitering og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

I tillegg har kommunestyret vedtatt et antall saker med økonomiske konsekvenser både innenfor drifts- og investeringsbudsjettet i Asker kommune i perioden 2021-2024.

Statsbudsjettet ga dessverre ingen avklaring om budsjettering av koronakostnadene for neste år. Kommunesektoren ble styrket med 1,9 mrd. kroner for å opprettholde realverdien av de frie inntektene i 2021.

KMD opplyser i sine budsjettdokumenter at i løpet av november vil regjeringen legge fram et tilleggsnummer til Prop.1 S (2020-2021) med foreløpige anslag for merutgifter og mindreinntekter for kommunesektoren i 2021. Regjeringen legger fram nysalderingen av statsbudsjett 2020 for Stortinget i andre halvdel av november. I nysalderingen vil regjeringen komme tilbake med ny vurdering av kommunesektorens merutgifter og mindreinntekter som følge av virusutbruddet. Kommunalminister Nikolai Astrup (H) og KS-leder Bjørn Arild Gram la fredag 16. oktober fram den første rapporten fra arbeidsgruppen som har vurdert kommunenes koronakostnader. Her har fagfolk i KS deltatt sammen med representanter for de fem departementene som er mest berørt av kommunenes tjenester.

Arbeidsgruppens konklusjon er at regjeringen allerede har kompensert de netto 8,8 milliardene kommunesektoren har hatt i merutgifter og mindreinntekter som følge av koronakrisen. Nær en milliard av dette er ennå ikke utbetalt fra fylkesmennene.

KS mener kommunene per i dag har fått full kompensasjon, slik KS har krevd. Men det er altså full kompensasjon for kommunene samlede kostnader, ikke en krone-for-krone-kompensasjon til hver enkelt kommune.

Det er pt. svært uklart og uavklart om hvordan de statlige koronamidlene skal fordeles mellom kommunen, da det er meget store variasjon i smittetrykk, omfang og påløpte kostnader.

Dersom denne konklusjonene blir stående, også etter tilleggssaken til Statsbudsjettet som Regjeringen legger fram i november, betyr det for Asker kommune på makro nivå kun vil få dekket omlag 60 prosent av merkostnadene og mindreinntektene i forbindelse med koronapandemien. Det er svært bekymringsfullt for økonomien og tjenestetilbudet at kommunen ikke blir kompensert fullt ut for sine dokumenterte koronakostnader.

Asker kommune har et høyt ambisjonsnivå for investeringer og høy lånegjeld, og gjeldsgraden er vesentlig høyere enn handlingsregelen tilsier. Økt lånegjeld medfører at rente- og avdragsutgifter vil legge beslag på en større andel av kommunens frie inntekter. For å opprettholde et investeringsnivå slik det foreslås i handlingsprogrammet under de økonomiske forutsetninger som nå foreligger, kan dette gi behov for større kutt i tjenester og utsetting av investeringsprosjekter. Koronapandemien utfordrer kommuneøkonomien. Kommunedirektøren har holdt Kommunestyret løpende orientert om den økonomiske situasjonen for kommunen gjennom tertialrapporter og månedrapporter. 2. tertialrapport er lagt frem for politikerne. Årsprognosen i 2. tertialrapport viser et merforbruk i forhold til budsjett for Asker kommune på -180 mill. kroner.

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor vil Kommunedirektøren allerede nå varsle at det vil bli lagt fram sak i mars hvor følgende vil bli behandlet: Forskyvninger på investeringsprosjekter der det ikke er inngått kontrakt, samt vurdere ytterligere omstilling i tjenesteområdene for 2021.

Kommunedirektøren vil i mars saken foreta en gjennomgang av kommunens økonomi og legge fram konsekvenser ved ytterligere økt omstillinger og forskyvninger av investeringsprosjekter, sett opp imot årsresultatet for 2020 og ytterligere korona kompensasjoner fra Regjeringen.

I saken i mars vil Kommunedirektøren legge fram en liste over investeringsprosjekter, utenom vann og avløp prosjekter, som kan forskyves. Det vil i saken bli en gjennomgang av konsekvenser for prosjektene. Kommunedirektøren vurderer det slik at VA-prosjekter holdes utenfor denne gjennomgangen. Det vil legges opp til at listen skal revurderes etter 1 år.

Kommunedirektøren vil også vurdere å legge fram en omstillingspakke for 2021 med en økning utover de foreslåtte omstillings og effektiviseringstiltakene på 80 mill. kroner i 2021. Omstillingspakken vil blant annet ta for seg kutt i tjenestetilbudet, standard på tjenestetilbudet og kvalitet i tjenestene. Dette kan blant annet medføre lavere dekningsgrader og midlertidige endringer i skolekretsgrenser mm. Denne type strukturelle grep vil være med på å dempe kostnadene i 2021, og farten videre inn i 2022. Men dette avhengig av hvor raskt slike endringer kan jobbes inn i tjenestetilbudet.

Videre i notatet gjennomgås de viktigste endringene i Statsbudsjettet.

Frie inntekter

Tabellen nedenfor viser en nedgang i frie inntekter i forhold til Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram. I foreslått handlingsprogram er skatteanslag 40 mill. kroner over KS sin prognosemodell i 2021.

(alle tall i tusen)	2021 før statsbudsj.m/ deflator	2021 etter statsbudsj. m/deflator	endring fra fremlegg til etter statsb.
Skatt	4 241 000	4 321 704	80 704
Rammetilskudd inkl.særtilllegg	1 748 000	1 619 407	-128 593
Totalt	5 989 000	5 941 111	-47 889
Inntektsutjevning	-694 752	-714 577	19 825

Frie inntekter ligger 47,889 mill. kroner under i forhold til kommunedirektørens forslag til handlingsprogram. Netto Virkningen av statsbudsjettet sett under ett er på 7,889 mill. kroner lavere enn foreslått handlingsprogram, under forutsetningen av at skatteanslaget på 40 mill. kroner over prognosemodellen opprettholdes slik det fremstår i kommunedirektørens forslag.

Ved fastsetting av nivået på de frie inntektene i 2021 tar en utgangspunkt i nivået på de frie inntektene i 2020 i revidert nasjonalbudsjett (RNB). Skatteanslaget for 2020 er oppjustert i Statsbudsjettet i forhold til RNB. Årsaken til oppjusteringen er høyere skatteinngang enn ventet hittil i år fra forskuddstrekk, noe som reflekterer en bedre utvikling i arbeidsmarkedet enn ventet. I tillegg viser ny informasjon at utbyttet i 2019 ble en del høyere enn anslått, noe som isolert bidrar til å trekke kommunale skatteinntekter i 2020 opp. Men det er fortsatt stor usikkerhet knyttet til utviklingen i kommunesektorens skatteinntekter i 2. halvår i 2020.

Ekstraordinære tilskudd i forbindelse med virusutbruddet blir holdt utenfor beregningsgrunnlaget når veksten beregnes. Som et særskilt tiltak i forbindelse med virusutbruddet foreslår regjeringen å gi et særskilt tillegg i frie inntekter til kommunesektoren som kompensasjon for den reelle skattesvikten gjennom 2020. Tillegget for kommunesektoren er i overkant av 1,9 mrd. kroner. Dette gir en varig økning i inntektene i kommunesektoren. Tillegget for Asker kommune er inkludert i de frie inntektene i tabellen ovenfor.

Endringer i rammetilskuddet

I Statsbudsjettet 2021 er det kommet forslag om endringer i rammetilskuddet. Virkningene av dette er på noen områder hensyntatt i Kommunedirektørens forslag til handlingsprogrammet 2021-2024, mens noen endringer kan innarbeides i tilleggsinnstillingen. Regjeringens satsinger på barn og unges psykiske helse har Asker kommune allerede innarbeidet i sine budsjett. De viktigste endringene i rammetilskuddet er oppgaveoverføring av skatteoppkreving fra kommunene til Skatteetaten fra 1. november 2020. Effekten er allerede trukket ut av budsjettet i Asker. Tilskudd som foreslås tas ut av rammetilskuddet er tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke som staten overtar finansieringsansvaret for. Tilskudd til frivillighetssentraler foreslår regjeringen blir et øremerket tilskudd fra 2021.

Videre er det foreslått noen få rammeendringer innenfor barnehage, SFO og NAV. Regjeringens satsninger innenfor veksten i frie inntekter er satsing på barn og unges psykiske helse, og habilitering og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

For ressurskrevende brukere foreslår regjeringen å øke innslagspunktet til 1,430 mill. kroner. Dette er en økning ut over det som følger av anslått lønnsvekst for 2020 på 46.000 kr. Dette forslaget vil ha virkning allerede i 2020 for kommunen. Effekten av denne økningen utgjør 6,5 mill. kroner for Asker kommune.

Anslag på pris- og lønnsvekst i 2021

I Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram var det lagt inn deflator på 2,5 prosent, hvorav prisvekst 2,1 prosent og lønnsvekst 3,2 prosent. I forslag til statsbudsjett er deflator satt til 2,7 prosent, hvorav prisvekst 3,7 prosent og lønnsvekst 2,2 prosent.

Som en følge av virusutbruddet startet lønnsoppgjøret i år senere enn vanlig. Partene i frontfagene og påfølgende oppgjør er kommet til enighet innenfor en

ramme på 1,7 prosent. Med svært lave elektrisitetspriser ventes husholdningene likevel å få en reallønnsvekst på mer enn 0,5 prosent i år. Neste år anslår regjeringen at lønnsveksten øker litt, i takt med økt aktivitet og høyere sysselsetting. Samtidig tyder prisene på fremtidige leveranser av kraft at strømprisene vil øke fra dagens svært lave nivå og bidra til å trekke inflasjonen opp, slik at reallønnsveksten trolig blir negativ. Det er stor usikkerhet knyttet til neste års prisutviklingen, ettersom flere tjenester er blitt lite omsatt i 2020.

Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren har vurdert den økonomiske situasjonen slik at driftsøkonomien er under sterkt press og at handlingsrommet er betydelig redusert. Den økonomiske situasjonen for Asker innebærer at eventuelle ønsker om å legge inn nye tiltak for de kommende årene i forbindelse med behandlingen av handlingsprogrammet må salderes innenfor budsjettammen.

Kommunedirektøren ser, basert på usikkerheten knyttet til blant annet koronasituasjonen, for seg en nødvendig todelt behandling av Handlingsprogram 2021-2024. Handlingsprogram 2021-2024 blir vedtatt i desember, men med betydelige budsjettjusteringer i mars.

Til